

Kandidat nr. 3711

Miljøsertifisering av arrangementer

Hjemmeeksamensbesvarelse 2010

FXHMS100

Eksamensoppgaven er innlevert som deleksamen i
studiet i HMS-ledelse ved UiS Pluss (FXHMS100),
Universitetet i Stavanger

UNIVERSITETET I STAVANGER

**MASTERGRADSKURS I
HMS-LEDELSE
FAGKODE: FXHMS100**

SEMESTER:

Høstsemester 2010

KANDIDATNR: 3711

FAGANSVARLIG: Professor, Dr. Jan Erik Karlsen

TITTEL PÅ HJEMMEOPPGAVEN: *Hvilke faktorer er og kan være avgjørende for at arrangører prioriterer å miljøsertifisere sitt arrangement ?*

Oppgave 4: Valgfritt tema Eksempelstudie med empirisk drøfting

EMNEORD/STIKKORD: Bærekraftige arrangementer, miljøsertifisering

ANTALL ORD: 5658

TOTALT SIDEANTALL: 41

STAVANGER, 3. desember 2010

Forord

Takk til respondentene for besvarelsen av spørreundersøkelsen. Uten dem ville denne oppgaven ikke vært mulig å besvare.

Stavanger 03.12.2010

Sammendrag

I IK-HMS forskriften er vern av det ytre miljø definert som et av lovens hovedformål. Flere virksomheter har forsøkt å få dette kravet satt i system ved å innføre ulike former for miljøsertifisering.

Oppgaven presenterer reiselivsnærings fokus og retningslinjer i forhold til bærekraftig utvikling. Formålet med oppgaven var å finne ut hvilke faktorer som er og kan være avgjørende for at arrangører velger å miljøsertifisere sitt arrangement.

Det ble laget en spørreundersøkelse som ble sendt ut til arrangører i Stavangerområdet. I tillegg omfatter oppgaven en presentasjon av de miljøsertifiseringsordninger som finnes for arrangementssektoren.

Oppgavens begrensning i arbeidsmengde og lengde gjorde at årsaksfaktorene ikke kunne belyses med særlig dybde, oppgaven er også begrenset geografisk til kun og omfatte oppfatninger blant arrangører i Stavanger området.

Generell bakgrunn, innstillinger til økt fokus på det ytre miljø samt kunnskap om sertifiseringsstatusen til andre arrangementer ble evaluert blant respondentene for å ha en mulighet til å se hvilke innvirkninger dette har på rangeringen av faktorene.

Respondentene viste en positiv innstilling til vern av det ytre miljøet og halvparten av respondentene representerte et arrangement som enten var sertifisert eller vurderte/var i prosessen med sertifisering.

Analysen konkluderer med at generelt samfunnsansvar og ønske om miljøprofil er de faktorer som har høyest innvirket til valget om sertifisering.

For å øke antallet miljøsertifiserte arrangementer bør det tilrettelegges for etablering av økonomiske målesystemer som kan evaluere og synliggjøre de virkningene en eventuell sertifisering kan ha på kostnader og inntekter.

Strengere myndighets- og bransjekrav må settes, dagens overordnede bransjekrav og forholdsvis diffuse IK-HMS forskrift blir ikke betegnet som krav som må oppfylles og etterleves hos arrangører av arrangementer.

Innholdsfortegnelse

1	INNLEDNING	5
1.1	Bakgrunn for oppgaven	5
1.1.1	Introduksjon av næring og bakgrunn.....	6
1.1.2	Oppgavens oppbygging	6
1.2	Hensikten med studien	7
2	TEORIGRUNNLAG.....	8
2.1	Faktorer som avgjør sertifiseringsstatus samt resultat/forventninger til resultat etter sertifisering.	8
2.1.1	Faktorer til valgt sertifisering, vurdering eller valg om ikke å ha sertifisering	8
2.1.2	Faktorer til resultatet/forventet resultat av sertifisering	9
2.2	Næringens bakgrunn vedr. miljøsertifisering	10
2.3	Motivasjoner og opplevde fordeler ved miljøsertifisering blant norske overnattingssteder	10
2.4	Oppsummering av teori	10
3	DESIGN OG METODER	11
3.1	Forskningsdesign	11
3.2	Metodevalg	11
3.2.1	Datainnsamling.....	11
3.2.2	Dataanalysens utfordringer	12
4	RESULTATER OG ANALYSE	13
4.1	Oversikt over miljøsertifiseringsordninger	13
4.1.1	ISO14000	13
4.1.2	Miljøfyrtårn.....	13
4.1.3	FEE Miljøgodkjent arrangement	14
4.1.4	Andre internasjonale sertifiseringsordninger for arrangementssektoren.....	14
4.2	Respondentenes bakgrunn og arrangementstilhørighet.....	15
4.2.1	Stilling i arrangementsorganisasjonen	15
4.2.2	Kategori arrangementer	15
4.2.3	Kategori gjester/besøkende/delegater på arrangementene.....	16
4.2.4	Offentlige tilskudd til arrangementene	16
4.2.5	Status miljøsertifisering på analyserte arrangementer	17
4.3	Respondentenes kunnskap og innstillinger til bransje, miljø og IK-HMS	18

4.3.1	Respondentenes kunnskap til generelle samt bransjespesifikke og sektorspesifikke miljøsertifiseringer nasjonalt og internasjonalt.....	18
4.3.2	Valgt sertifiseringsordning for de av arrangementene som var sertifisert.....	18
4.3.3	Valgt sertifiseringsordning for de av arrangementene som var i prosessen med sertifisering eller vurderte dette	18
4.3.4	Respondentenes kunnskap til andre arrangementers miljøsertifiseringsstatus.....	19
4.3.5	Respondentenes innstillinger til vern av det ytre miljø.....	20
4.3.6	Respondentenes kunnskap til og benyttelse av IK-HMS forskriften.....	21
4.4	Motivasjon og virkninger til miljøsertifisering	21
4.4.1	Årsaker til sertifisering/vurdering.....	21
4.4.2	Resultater og virkninger	24
4.5	Oppsummering av resultater, analyse, utfordringer & implikasjoner.....	26
5	KONKLUSJON	27
5.1	Evaluering av problemstilling	27
5.2	Samsvaret med tidligere forskning	27
5.3	Begrensninger og muligheter.....	27
5.4	Generalisering av årsaksfaktorer og motivasjon.....	27
5.5	Implikasjoner for videre forskning	27
6	REFERANSER, SÆRPENSUM, TABELLER, FIGURER OG VEDLEGG.....	28
6.1	Referanser	28
6.2	Særpensum	29
6.2.1	Støttelitteratur til emnet	29
6.3	Oversikt - tabeller.....	29
6.4	Oversikt - figurer	29
6.5	Vedlegg - spørreundersøkelse.....	29

1 Innledning

1.1 Bakgrunn for oppgaven

I IK-HMS forskriften er vern av det ytre miljø definert som et av lovens hovedformål. Flere virksomheter har forsøkt å få dette kravet satt i system ved å innføre ulike former for miljøsertifisering.

Oppgaven fokuserer på reiselivsnæringen herunder arrangementssektoren, og på hvilke faktorer som er og kan være medvirkende og avgjørende for at arrangører prioriterer å miljøsertifisere sitt arrangement.

Bak IK-HMS forskriften ligger den komplekse tankegangen bak bærekraftig utvikling; en utfordring som reiselivsnæringen raskt inkluderte og så nødvendigheten av. Men på tross av denne forholdsvis lange tidshorizonten med erfaring som næringen har hatt er ikke bærekraftighet blitt et mindre komplekst begrep, ei heller har næringen tilrettelagt velfungerende retningslinjer for opprettholdelse av dette.

Reiselivsnæringen som en av verdens største næringer tok tidlig i bruk teoriene og tankene bak bærekraftig utvikling og Norge betrakter seg nå som et foregangsland på denne utviklingstankegangen. Om norske arrangementsarrangører oppfatter seg som en del av denne nasjonale utviklingsstrategien vil oppgaven forsøke å belyse noe.

Vern av det ytre miljøet får stadig mer fokus og fotfeste i samfunnet, de fleste kommuner har etter hvert innført gode ordninger for søppelsortering og lansert ulike kampanjer sammen med blant annet Grønn Hverdag. Flere kommuner satser på å sertifisere alle sine virksomheter innenfor en miljøsertifiseringsordning og har tatt og tar viktige valg på vegne av samfunnet.

13 norske byer har opprettet nettverket "Fremtidens byer" for å stå sammen om å finne gode løsninger ovenfor dette temaet samt involvere innbyggerne.

I forbindelse med helse- miljø- og sikkerhetsledelse så er arrangementer unike i og med at de er et eget lite minisamfunn operativt i kun et kort tidsrom. Resultater av gjennomførte prosedyrer i forbindelse med HMS og miljøsertifisering og forutsetningene bak bærekraftig utvikling og satsning kan her observeres umiddelbart etter at arrangementet er avsluttet.

Det finnes lite forskning på feltet om hva som motiverer virksomheter til å sertifisere seg og hva virksomheten får igjen for dette. De ulike sertifiseringsordningene beskriver ønsket om at man kan oppnå økonomiske besparelser, miljøvennlig drift og en tydelig og dokumentert miljøprofil som hovedfaktorer, men utover dette finnes det lite dokumenterte argumenter om hvilke virkninger som er resultatet av en sertifisering. Dette er imidlertid utfordringen til alle krav og retningslinjer man finner i IK-HMS forskriften, da mangelen på integrerte fullstendige systemer som kan inngå i virksomhetenes daglige drift og som inkluderer alle felter av HMS foreløpig kun er under utarbeidelse og utprøving. Spesielt omfatter dette målbare resultater i form av reduserte kostnader og økte inntekter.

1.1.1 Introduksjon av næring og bakgrunn

Reiselivsnæringen internasjonalt har i årene 1950-2005 sett en økning av reisende på 6,5% pr. år [1] og en ifølge UNWTO's Tourism 2020 Vision forventet å økte til 1,6 billioner innen år 2020. Næringen omfatter mange ulike sektorer og er i så måte meget kompleks; overnatting, attraksjoner (ofte under offentlig forvaltning eller naturattraksjoner med vanskelig tilgjengelighet, tilrettelegging, inntektsgrunnlag m.m.), aktiviteter herunder ulike typer arrangementer, og transport. Det hele bundet sammen av en reisendes totalopplevelse som ofte ikke omfatter geografiske grenser eller grenser mellom de ulike sektorene i næringen.

Ettersom næringen i løpet av 1970 årene så en høy ekspansjon i antall reisende og derav etableringer tok den tidlig tak i utfordringene vedrørende bærekraftig utvikling. Virkningene av denne økte turismen ble raskt et bekymringspunkt (OECD, 1980), da et av næringens hovedfokus er levering av opplevelser tilknyttet natur og kulturelle ressurser. Ressurser som ofte forsvant eller ble sterkt degradert ettersom turismen økte i omfang.

Effektene av reiselivsnæringens virkning på ressurser kan deles inn i fire hovedgrupper [2]:

- *on natural ecosystems and resources – soil, fauna, flora, landscape, air*
- *on the built environment, in particular the architectural heritage*
- *on local societies – cultures, values and attitudes*
- *on local, regional and national economies*

Arrangementssektoren omfatter alt fra små lukkede fagkonferanser og medlemsmøter i organisasjoner og lag til store internasjonale publikumsarrangementer innenfor idrett og kultur, alle typer festivaler, landsmøter, team-building, festmiddager m.m.

Effekten disse ulike arrangementene har på de ulike ressursene nevnt ovenfor avhenger ofte av størrelse i forhold til antall deltakere, men også totalbudsjett for arrangementet og mange andre faktorer har innvirkning. Som så ellers i samfunnet så kan 50 personer på "luksusbudsjett" forbruke og potensielt ødelegge like mye ressurser som 5000 personer på "lavbudsjett". Men for alle typer arrangementer vil man finne at det ytre miljø blir påvirket, herunder transport til/fra, avfall og utslipp samt produksjon av mat. Store publikumsarrangementer har en umiddelbar og stor virkning på både det ytre miljø og de fire hovedgrupper av ressurser nevnt ovenfor.

Arrangementenes unike driftsform i forhold til at de oftest har årelange planleggingshorisonter, mens alt av produksjon av varer, tjenester og opplevelser som arrangementet skal produsere skjer i løpet av en ekstrem periode på få dager. Dette skaper enorme utfordringer i forhold til kunnskap, struktur og erfaring hos arrangørene. I løpet av et par timers ankomst blir for eksempel mange større festivaler til egne minisamfunn som skal operere i symbiose med samfunnet rundt eller som helt separate samfunn, 24t i døgnet i noen få dager.

1.1.2 Oppgavens oppbygging

Oppgaven ser på næringens bakgrunn innenfor fagfeltet, presenterer de ulike miljøsertifiseringsordningene som finnes for arrangementsmarkedet pr. i dag og evaluerer

arrangørers motivasjon og avgjørende faktorer for valgstatus pr. i dag samt generell kunnskap og innstillinger til temaet.

Det er gjort en skrivebordsundersøkelse i forhold til kartlegging av de ulike miljøsertifiseringsordningene samt en spørreundersøkelse blant 18 arrangementsarrangører i Stavanger området. Respondentene i undersøkelsen omfatter både arrangører av større festivaler, lukkede større og mindre fagkonferanser samt ulike varianter av arrangementer innefor catering og event produksjon.

Selve særpensumet innenfor temaet bærekraftige arrangementer er benyttet som bakgrunn for oppgaven, men mye av pensumet går på diskusjoner hva bærekraftige arrangementer er, hvilke retningslinjer begrepet beveger seg innenfor samt praktisk kunnskap om hvordan man kan skape bærekraftige arrangementer. Miljøfokuset er her kun en av mange faktorer.

1.2 Hensikten med studien

Oppgaven skal forsøke å gi svar på hvordan overordnede internasjonale og nasjonale strategier for økt fokus på miljøsertifisering innenfor reiselivsnæringen kan linkes til allerede eksisterende forskrifter (IK-HMS); samt å finne de motivasjonsfaktorene som det bør satses på for å øke antall miljøsertifiseringer innenfor næringen.

Herunder hva arrangementsarrangører ser på som motivasjonsfaktorer for selv å kunne tilføre arbeidsmengde innenfor temaet og hva som eventuelt bør legges opp som press fra eksterne aktører, herunder myndighets- og bransjekrav.

2 Teorigrunnlag

2.1 Faktorer som avgjør sertifiseringsstatus samt resultat/forventninger til resultat etter sertifisering.

Faktorene som er inkludert i spørreundersøkelsen har sitt utgangspunkt i Porter's (1980) modell for generiske strategier:

	Strategivalg	
Markedsorientering	1. Kostnadsledelse	2. Differensiering
	3 a. Fokusert kostnadsledelse	3 b. Fokusert differensiering

Figur 1: Porters modell for generiske strategier

2.1.1 Faktorer til valgt sertifisering, vurdering eller valg om ikke å ha sertifisering

12 Faktorer er evaluert; disse er fordelt i tre kategorier i henhold til Porters modell for generiske strategier samt en kategori som gjelder samfunnets ulike krav som kan betegnes som "påtvunget" på alle virksomheter. Fordelingen av faktorene innenfor disse kategoriene har ingen gjennomarbeidet eller analysert årsak annet enn forfatteres tolkning.

Arrangører som har valgt sertifisering eller vurderer/er i prosessen med sertifisering fikk de samme alternativene å ta stilling til på faktorer.

Kostnadsledelse:

1. Mindre avfall og utslipp
2. Tiltrekke flere gjester/deltakere
3. Lavere kostnader
4. Økt lønnsomhet
5. Redusert råvare- og energibruk

Differensiering / fokusert differensiering:

1. Miljøvennlig omdømme
2. Arrangementets generelle samfunnsansvar
3. Dokumenterer arrangementets miljøprofil
4. Miljøinteresse i ledelsen/ideologi

Markeds-, bransje-, og markedskrav / Tvang:

1. Markedskrav og retningslinjer
2. Myndighetskrav og retningslinjer
3. Bransjekrav og retningslinjer

Arrangører som har ikke har valgt sertifisering fikk 11 faktorer å ta stilling til. Disse er holdt innenfor samme 3 kategorier som nevnt ovenfor og befinner seg noenlunde innenfor samme argumentasjoner.

Kostnadsledelse:

1. Ser ingen økonomiske besparelser
2. Gjester/deltakere har liten interesse for dette

Differensiering / fokusert differensiering:

1. Ingen interesse for tema
2. Andre arbeidsoppgaver prioriteres
3. Arrangementet har liten påvirkning på det ytre miljø
4. Lite kunnskap om tema
5. Omdømmet er godt nok
6. Trenger ikke miljøprofil

Markeds-, bransje-, og markedskrav / Tvang:

1. Ingen markedskrav
2. Ingen myndighetskrav
3. Ingen bransjekrav

2.1.2 Faktorer til resultatet/forventet resultat av sertifisering

12 Faktorer er evaluert; disse er fordelt i tre kategorier i henhold til Porters modell for generiske strategier samt en kategori som gjelder samfunnets ulike krav som kan betegnes som "påtvunget" på alle virksomheter. Fordelingen av faktorene innenfor disse kategoriene har ingen gjennomarbeidet eller analysert årsak annet enn forfatteres tolkning.

Alle arrangører fikk de samme 12 faktorene å ta stilling til.

Kostnadsledelse:

1. Redusert avfall og utslipp
2. Flere gjester/deltakere
3. Lavere kostnader
4. Økt lønnsomhet
5. Redusert råvare- og energibruk

Differensiering / fokusert differensiering:

1. Positivt omdømme
2. Generelt samfunnsansvar
3. Dokumentasjon av arrangementets miljøprofil
4. Miljøinteresse i ledelsen

Markeds-, bransje-, og markedskrav / Tvang:

1. Oppfylte markedskrav
2. Oppfylte myndighetskrav
3. Oppfylte bransjekrav

2.2 Næringens bakgrunn vedr. miljøsertifisering

Innovasjon Norge er reiselivsnæringens øverste nasjonale organ, de legger stort fokus på at endringer i klima er en av de viktigste trendene som vil påvirke næringen på lengre sikt samt at samfunnets økte bevissthet sannsynligvis vil føre til økt etterspørsel etter produkter som er miljømessig forsvarlige.

Sustainable tourism is a necessity for the future. Norway could take a lead position in green tourism development. [3]

De har startet prosjektet "Bærekraftig Reiseliv 2015" hvor 5 utvalgte destinasjoner (Trysil, Røros, Vega, Lærdal og Geilo Fjellandsby) parallelt skal jobbe med å finne gode mål og tiltak for å øke sin vektlegging av bærekraft [4]

Bortsett fra de gjennomganger som er gjort i forbindelse med tilrettelegging og fastsettelse av krav til Grønne Arrangementer hos Stiftelsen Miljøfyrtårn samt arbeidet som er gjort med Miljøhåndboka via GRIP og Øyafestivalen finnes det lite konkret forskningsteori eller dokumenterte kunnskaper om arrangementsmarkedet i Norge pr. i dag i forhold til dette tema.

2.3 Motivasjoner og opplevde fordeler ved miljøsertifisering blant norske overnattingssteder

En kvantitativ undersøkelse gjort i 2006 i forbindelse med masterstudiet i Internasjonal hotell- og reiselivsadministrasjon [5] konkluderer med at bedriftene bruker miljøsertifisering til å bli kostnadsleder i større grad enn som en overordnet differensieringsstrategi.

Om det er ulikheter i motivasjoner nå 4 år etter, og om arrangementsarrangører har samme prioriteringer som overnattingsbedrifter kan her trekkes inn i analysen.

2.4 Oppsummering av teori

Porter's modell for generiske strategier er grunnlaget for de faktorene som analyseres i forhold til motivasjon og resultater av en miljøsertifisering. Analysen må ses i lys av norsk reiselivs sterke satsning på en bærekraftig og miljøvennlig utvikling.

3 Design og metoder

3.1 Forskningsdesign

For å trekke inn flest mulig respondenter og lage en forholdsvis bredde i analysen som skulle resultere i svar på problemstillingen ble det utarbeidet en spørreundersøkelse, en teoretisk studie av ulike typer miljøsertifiseringsordninger ble grunnlaget for denne spørreundersøkelsen.

Det hadde vært ønskelig med dybdeintervjuer i forkant av utarbeidelsen av spørreundersøkelsen for å få frem flere nyanser i totalbildet, samt inkludere mulige punkter som ikke er identifisert gjennom den teoretiske studien.

3.2 Metodevalg

Da det eksisterer lite forskning på området er tilgjengelig sekundærdata meget begrenset, for å besvare problemstillingen ble innsamling av primærdata nødvendig.

For å nå flest mulig respondenter ble det valgt en spørreundersøkelse. Det finnes flere potensielle feilkilder også i denne metoden; vanskeligheter med å sikre at respondenten har forstått spørsmålet, lav svarprosent m.m.

Målsettingen var å nå alle tre kategoriene av arrangører:

- Arrangementer som er sertifisert
- Arrangementer som er i prosessen av å bli sertifisert eller vurderer dette
- Arrangementer som ikke er sertifisert eller vurderer dette

3.2.1 Datainnsamling

Den teoretiske datainnsamlingen ble utført ved gjennomgang av eksisterende fagmateriale både tilgjengelig på internett og i ulike fagbøker norske og internasjonale.

Spørreundersøkelsen hadde åtte spørsmål i første del og tre spørsmål i tredje og siste del som gikk på å analysere hvilke respondenter som besvarte undersøkelsen i forhold til bakgrunn, kunnskap og erfaring med miljøsertifiseringsordninger og bevaring av det ytre miljø generelt. Del to var tilpasset de tre kategoriene av arrangører nevnt i pkt. 3.2 hvor hver respondentgruppe fikk to-tre spørsmål tilpasset den situasjonen deres arrangement var i. Dette ble gjort for å kunne ha mulighet til å evaluere de tre kategoriene opp mot hverandre.

Det ble utsendt en e-post til potensielle respondenter (50) med henvisning til hva undersøkelsen gjaldt og med referanse til Universitet i Stavanger og HMS studier. De arrangementene som hadde sertifisering ble purret for å sikre nok besvarelser fra denne gruppen. Disse var mulig å følge opp i og med at de var identifisert i analysen og oversikten over sertifiseringsordninger.

3.2.2 Dataanalysens utfordringer

Det at det foreløpig er få lokale arrangører som har valgt miljøsertifisering gjorde det utfordrende å måle virkningene av denne sertifisering. Kategorisering av faktorer var forholdsvis kompleks og vanskelig da det ikke finnes noen etablerte retningslinjer for dette. Som ved alle spørreundersøkelser så var det i tillegg fokus på å sikre høy nok svarprosent fra riktige type respondent.

4 Resultater og analyse

4.1 Oversikt over miljøsertifiseringsordninger

4.1.1 ISO14000

Den internasjonale standardiseringsorganisasjonen ISO (International Organization for Standardization) står bak utviklingen av tekniske standarder for de fleste sektorer og ble etablert i 1947. Standardene er beregnet på alle typer bedrifter, uavhengig av størrelse, organisasjonsform, om de er offentlige eller private innenfor alle sektorer.

Standardene i 14000-serien beskriver internasjonalt anerkjente metoder for strukturert og systematisk miljøstyring.

Målet er å oppnå kontinuerlig forbedring av egen miljøpresentasjon [6].

Det finnes ingen publiserte lister over hvilke virksomheter som er sertifisert innenfor denne ordningen i Norge pr. dags dato. Choice hotellkjede har sertifisert alle sine hoteller innenfor ISO14001.

4.1.2 Miljøfyrtårn

Stiftelsen Miljøfyrtårn ble stiftet i november 2003. Miljøfyrtårn er en nasjonal sertifiseringsordning rettet mot virksomheter i privat og offentlig sektor. Gjennom prosessen frem mot sertifisering vil bedriften også ivareta kravene til systematisk HMS-arbeid nedfelt i IK-HMS forskriften. Ordningen støttes og anbefales av Miljøverndepartementet, fram til 2006 ble det også gitt økonomisk støtte til ordningen – men fra 2007 er driften selvfinansierende [7].

Pr. dags dato er 2603 virksomheter i Norge sertifisert innenfor denne ordningen, hvor kun 141 innenfor reiselivssektoren. Stiftelsen Miljøfyrtårn forventer en sterk økning av sertifiserte virksomheter de neste årene.

TYPE VIRKSOMHET	NORGE	HVORAV ROGALAND
Alle næringer	2603	182
<i>Arrangementer</i>	34	7
<i>Hoteller</i>	88	4
<i>Enkle overnattingssteder</i>	3	0
<i>Catering</i>	3	0
<i>Alpinanlegg</i>	2	0
<i>Restaurant/kafe</i>	4	2
<i>Tilrettelegger for friluftsliv</i>	7	0
Totalt reiselivsnæringen	141	13

Tabell 1 Oversikt Miljøfyrtårn sertifiserte virksomheter reiselivsnæringen

4.1.3 FEE Miljøgodkjent arrangement

FEE Norway er en ideell privat stiftelse som drives på ikke-kommersiell basis. Stiftelsen er norsk driftsorganisasjon for ordninger som eies av den internasjonale organisasjonen Foundation for Environmental Education (FEE). FEE ble opprettet i 1981. Tilsammen 49 land over hele verden er nå medlemmer i FEE International [8].

Stiftelsen er kjent for sine sertifiseringsordninger Grønt flagg (dekker nå 700 skoler og barnehager) og Blått flagg (strender, marinaer og båter – foreløpig lavt antall deltakere i Norge, nøyaktig antall ikke publisert).

Det finnes ingen publiserte lister over hvilke arrangementer som er sertifisert innenfor denne ordningen i Norge pr. dags dato.

4.1.4 Andre internasjonale sertifiseringsordninger for arrangementssektoren

Green'n' Clean Award (The European Festival Association, 24 sertifiserte arrangementer hvorav 2 norske; Øyafestivalen og Slottsfjell)

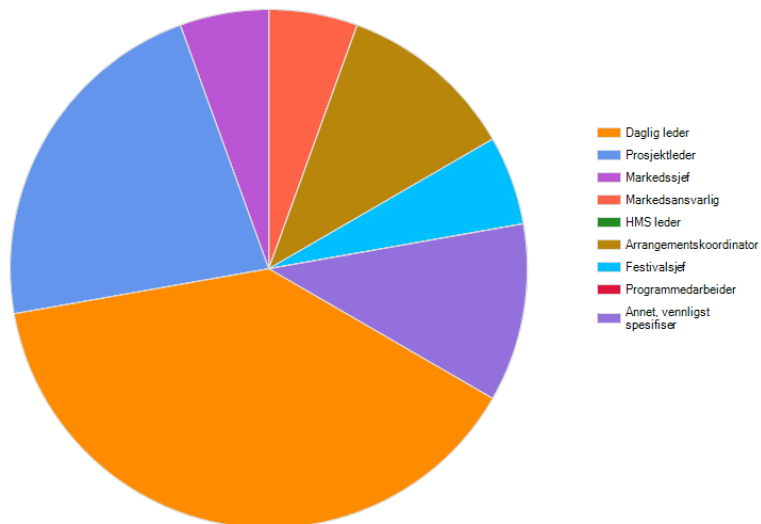
Det finnes også ulike nasjonale sertifiseringsordninger i andre land spesifikke for arrangementer:

- India: Tiger market ECO OK
- UK: A Greener Festival

4.2 Respondentenes bakgrunn og arrangementstilhørighet

4.2.1 Stilling i arrangementsorganisasjonen

Hva er din stilling i arrangementets administrasjon ?(informasjonen vil ikke bli benyttet til analyse eller publisering; kun benyttet i forhold til oppgavens validitet i forhold til sensur).

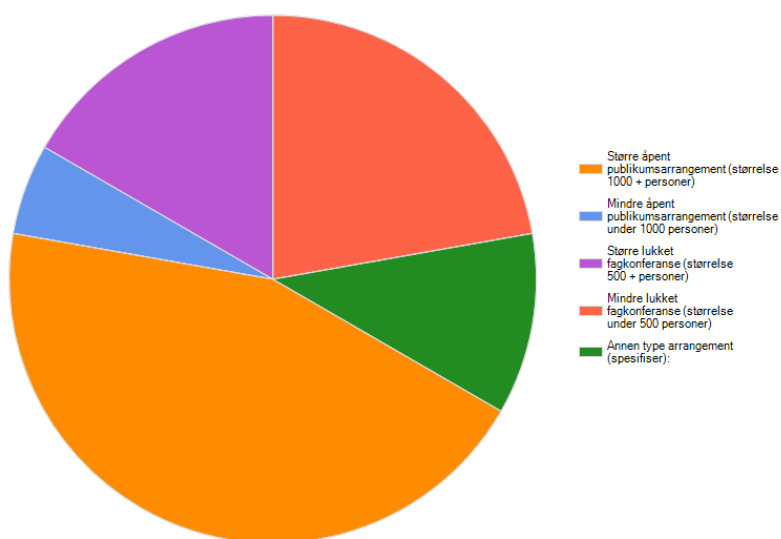

Figur 2 Respondentenes stilling i arrangementsorganisasjonen

Alle respondentene tilhører administrasjon og øverste ledelse i arrangementene de arrangerer.

4.2.2 Kategori arrangementer

Hvilken type kategori tilhører arrangementet ?

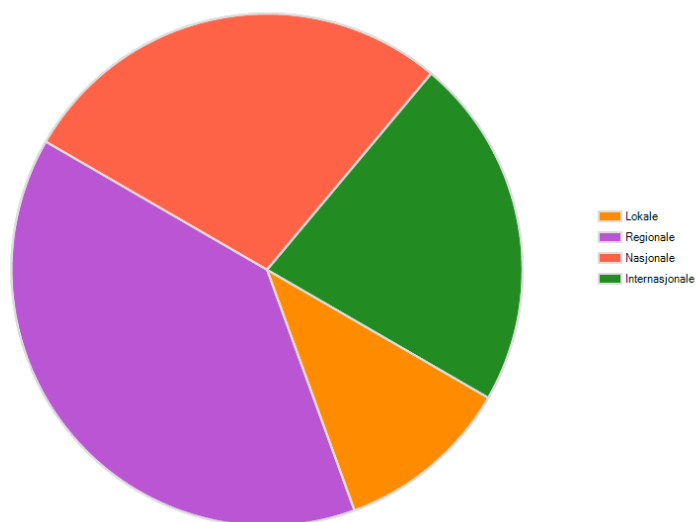

Figur 3 Kategorisering av arrangementene

I kategorien andre inngår catering arrangementer, delegasjonsreiser samt mindre hovedsakelig lukkede arrangementer. Ca. 45 prosent av respondentene arbeider med store åpne publikumsarrangementer.

4.2.3 Kategori gjester/besøkende/delegater på arrangementene

Hvilken deltaker-/gjestegruppe er arrangementets hovedmålgruppe ?

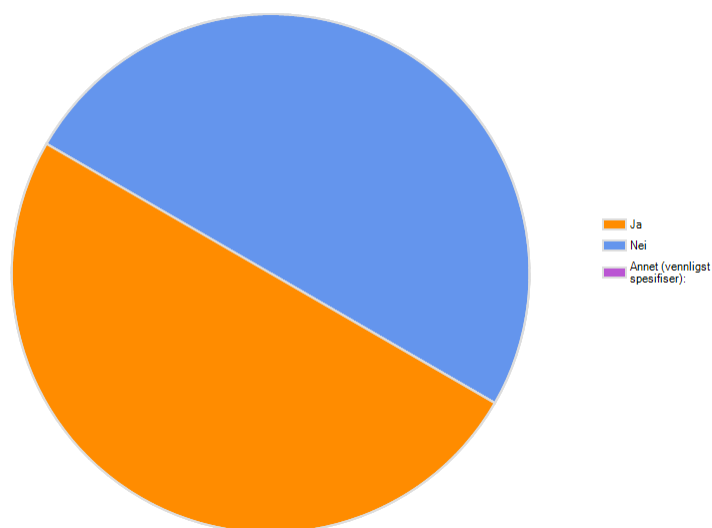

Figur 4 Kategorisering av deltaker-/gjestegruppehovedmålgruppe blant arrangementene

Halvparten av arrangementene retter seg i all hovedsak mot lokal- og regionalmarkedet, mens de resterende omfatter det nasjonale og internasjonale markedet.

4.2.4 Offentlige tilskudd til arrangementene

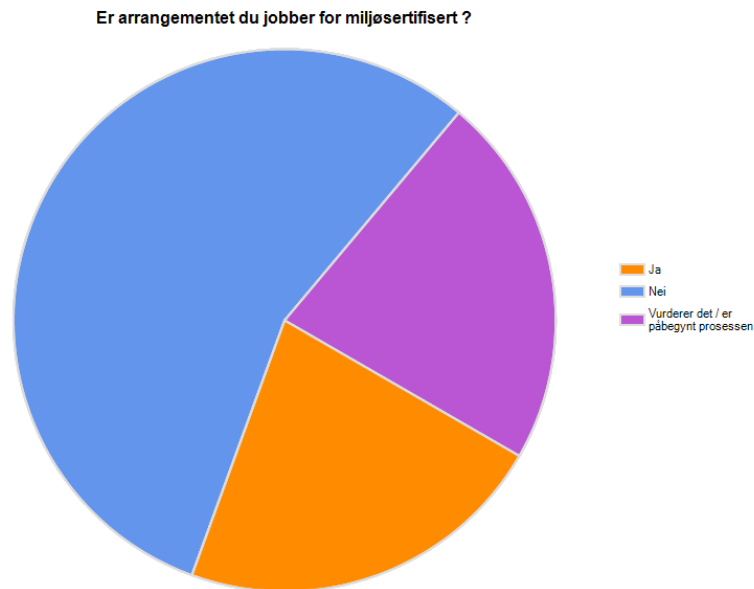
Mottar arrangementet offentlige tilskudd i en eller annen form ?

Figur 5 Kategorisering av arrangementene i form av offentlige tilskudd

Halvparten av arrangementene mottar offentlig støtte, det er ikke gått inn på om denne støtten kommer fra lokale, regionale eller nasjonale myndigheter.

4.2.5 Status miljøsertifisering på analyserte arrangementer

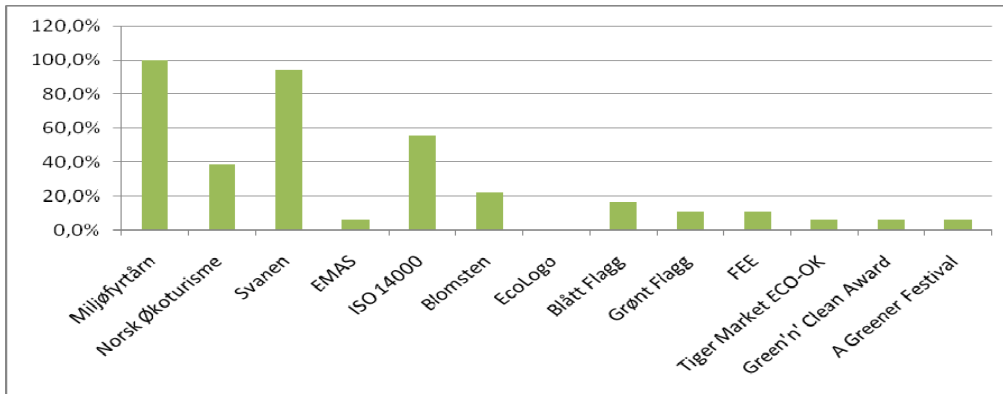

Figur 6 Status vedr. miljøsertifisering av analyserte arrangementer

Nær halvparten av arrangementene er sertifisert, er i prosessen med sertifisering eller har vurdert det på nåværende tidspunkt. Resterende arrangementer har ingen sertifisering.

4.3 Respondentenes kunnskap og innstillinger til bransje, miljø og IK-HMS

4.3.1 Respondentenes kunnskap til generelle samt bransjespesifikke og sektorspesifikke miljøsertifiseringer nasjonalt og internasjonalt.

Figur 7 Respondentenes kjennskap til miljøsertifiseringsordninger

Alle respondentene hadde hørt om Miljøfyrtårn sertifisering, mens ISO 14000 overraskende nok var kjent kun blant 10 av 18 respondenter. Alle internasjonale bransjespesifikke sertifiseringer var nær ukjente mens Norsk Reiselivs satsning Norsk Økoturisme kjente 7 av respondentene til. Et forholdsvis høyt tall når man ser at sertifiseringsordningen kun har vært aktiv siden 2008 og har 15 sertifiserte bedrifter pr. dags dato. Her kan stort fokus fra bransjen på dette produktet være en av flere årsaker.

Det gjøres oppmerksom på at de ulike ordningene ikke fremkom i samme rekkefølge på undersøkelsen som på figuren ovenfor. Systematiseringen på nasjonale, europeiske, internasjonale & bransje er gjort på figuren for å umiddelbart fremstille de forskjeller som finnes.

4.3.2 Valgt sertifiseringsordning for de av arrangementene som var sertifisert

Alle 4 arrangementene var sertifisert som Miljøfyrtårn.

4.3.3 Valgt sertifiseringsordning for de av arrangementene som var i prosessen med sertifisering eller vurderte dette

3 arrangementer er i prosessen med sertifisering eller vurderer Miljøfyrtårn, 1 arrangement vurderer ISO sertifisering.

4.3.4 Respondentenes kunnskap til andre arrangementers miljøsertifiseringsstatus

Hvilke av disse arrangementene tror/vet du er miljøsertifisert? Alle arrangementene ble avholdt i Stavanger i 2010 hvis ikke annet er spesifisert:

Arrangement:	Ja	Nei	Ant. Svar
Schizofrenidagene	2	12	14
Humorfestivalen	5	10	15
Rått og Råde	5	10	15
Sildajazzen (Haugesund)	1	13	14
Moldejazzen (Molde)	5	9	14
Maijazz	9	6	15
* Roskildefestivalen (Roskilde)	7	7	14
Stavanger kommunes offisielle 17. mai feiring, Bjergsted	11	4	15
Musikkfest	2	12	14
BoligForum	6	8	14
Sommerteater Natvigs Minde Peter Pan	0	14	14
byLarm (Oslo)	5	11	16
Kapittel	2	12	14
ONS	15	1	16
Øyafestivalen (Oslo)	9	6	15
Blink Sandnes)	3	11	14
Stavanger 2008 Mot Himlaleite (Sauda)	10	6	16
TallShips Race (Kristiansand)	6	9	15
VM i Beachvolley (2009)	4	11	15
Besvarelser totalt			18

* Roskildefestivalen har helt siden 1994 hatt et stort fokus på miljøpolitikk og har introdusert miljøtiltak innenfor alle områder av arrangementet [9]

Tabell 2 Respondentenes kunnskap til andre arrangementers miljøsertifisering

Et av avslutningsspørsmålene i undersøkelsen inneholdt nitten ulike arrangementer, tretten lokale, fem nasjonale og ett internasjonalt hvorav sju arrangementer (markert med grønt) har miljøsertifisering mens tretten ikke har noen formell sertifisering. Det ble ikke lagt inn tvang på svarene, så flere respondenter har unnlatt å ta stilling til noen av arrangementene. Dette ble gjort for å unngå å benytte "vet ikke" kategorien og forsøke å tvinge flest mulig til å ta et standpunkt vedrørende det konkrete arrangementet.

ONS kommer her særdeles positivt ut i forhold til kunnskap til at arrangementet er sertifisert, dette kan ha noe med at arrangementet inkluderer "hele" byen i form av underleverandører på ulike underarrangementer samt at arrangementet ble arrangert kun noen måneder før undersøkelsen ble gjort.

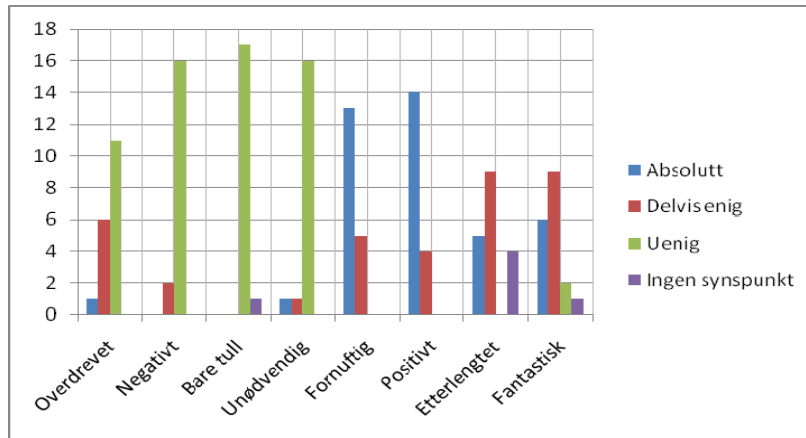
Øyafestivalen gav i samarbeid med GRIP (Grønt i Praksis, opprettet av Miljøverndepartementet i 1992) ut "Miljøhåndboka" (publisert i 2004, revidert i 2010). Festivalen ønsket allerede ved oppstarten å bli en av de mest miljøprofilerte festivalene i Norge; noe man ikke kan si at de har oppnådd når seks av femten respondenter ikke kjenner til dette [10].

Når det gjelder arrangementer som respondentene tror er sertifisert kommer to arrangementer tilknyttet det "offentlige", natur og tradisjoner veldig høyt opp: Stavanger kommunes offisielle 17. mai markering samt et Stavanger 2008 arrangement i Sauda. Dette

kan ha noe med Stavanger kommunes satsning på en sterk miljøprofil de siste årene, hvor blant annet alle kommunens virksomheter skal være sertifisert innen utgangen av 2010 [11]. Kommunen har også introdusert begrepet "Klimasiddis" og "Klimapakten" ovenfor sine innbyggere og forpliktet seg i sin nye Klima- og miljøplan til å redusere klimagassutslippene med 30 prosent innen år 2020 [12]. Kommunens innbyggere forventer derfor en kontinuitet og helhet i miljøarbeidet hvor alt kommunen er direkte engasjert i skal ha et miljøfokus.

4.3.5 Respondentenes innstillinger til vern av det ytre miljø

Synes du det økte fokus i samfunnet på vern av det ytre miljøet er: - Vennligst ranger alternativene:

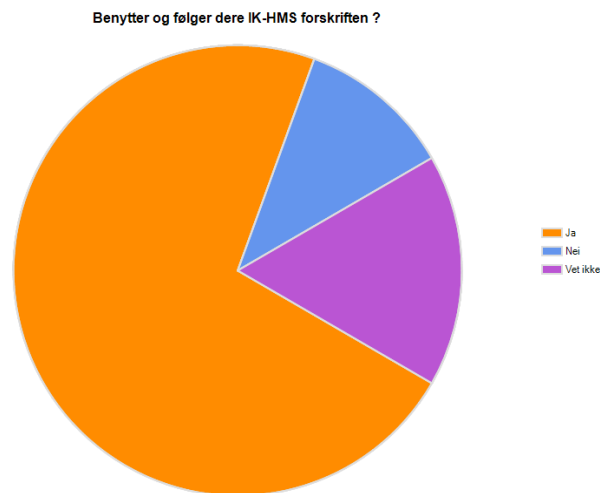

Figur 8 Respondentenes innstillinger til vern av det ytre miljø

Alle respondentene stiller seg generelt positive til dette økte fokuset ved å være absolutt eller delvis enige i de 4 punktene som gikk på positivitet, mens ca. 30 prosent av dem er delvis enig i at fokuset er overdrevet. Bortsett fra det ene punktet som gikk på overdrevenhet, så har alle de 3 andre punktene som gikk på negativitet 90 prosent eller høyere enighet om at man er uenig på disse punktene.

Det gjøres her oppmerksom på at de positive og negative punktene ikke fremkom i samme rekkefølge på undersøkelsen som på figuren ovenfor. Systematiseringen er gjort på figuren for å få frem tydeligheten i oppdelingen av disse to sidene.

4.3.6 Respondentenes kunnskap til og benyttelse av IK-HMS forskriften

Figur 9 Respondentenes kunnskap til og benyttelse av IK-HMS forskriften

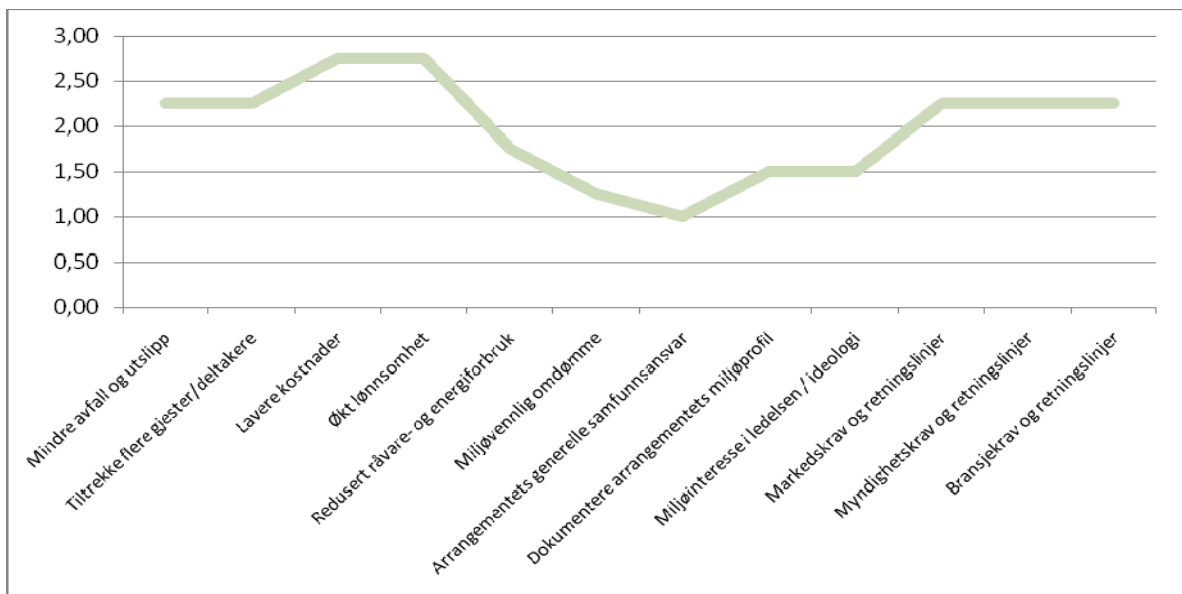
Ca. 75 prosent av respondentene svarer at deres virksomhet/arrangement følger IK-HMS forskriften. Hva disse legger i dette og hvordan de følger forskriften er ikke vurdert nærmere.

4.4 Motivasjon og virkninger til miljøsertifisering

4.4.1 Årsaker til sertifisering/vurdering

Lav faktor definerer høy årsaksverdi for respondent. Det gjøres her oppmerksom på at de ulike faktorene ikke fremkom i samme rekkefølge på undersøkelsen som på figurene nedenfor. Systematiseringen er gjort på figurene i henhold til de 3 ulike faktorgrupperingene som er gjort for å tydeliggjøre disse.

Sertifiserte arrangementer:

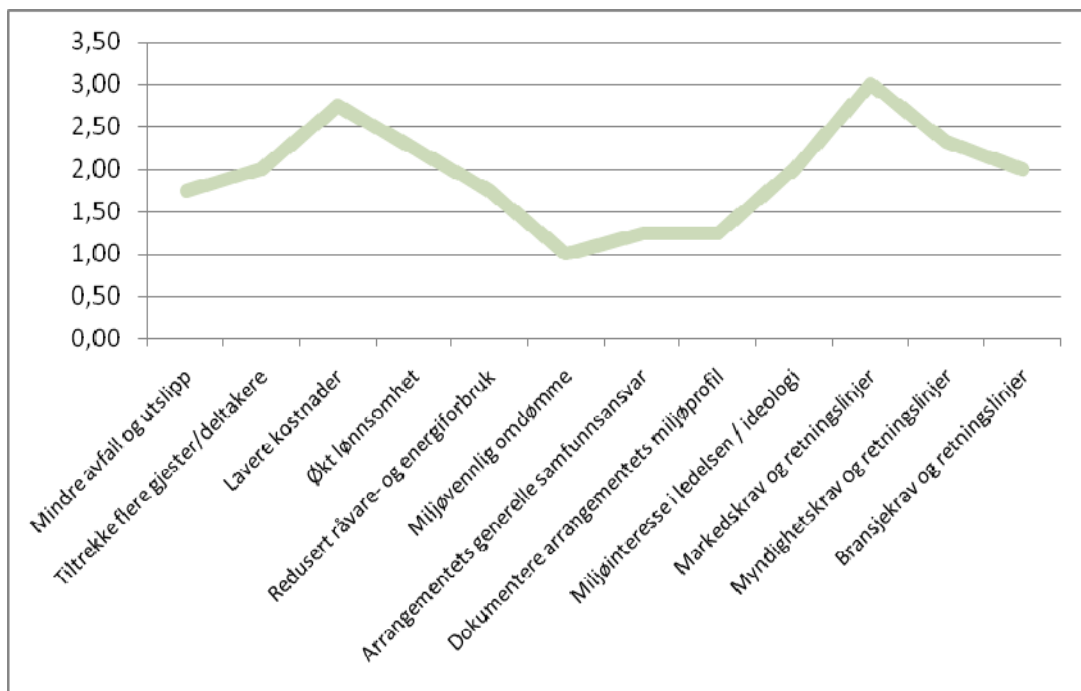
Figur 10 Årsaker til sertifisering hos sertifiserte arrangement

Kostnadsledelse: alle faktorene er definert med lav årsaksverdi, bortsett fra punktet som gjelder *reduisert råvare- og energiforbruk*.

Differensiering/fokusert strategi: *arrangementets generelle samfunnsansvar* og *miljøvennlig omdømme* har fått meget høy årsaksverdi. Her kan det legges til at disse arrangementene enten er større faste publikumsarrangementer(3) eller har miljø som hovedfokus (1) for arrangementet.

Krav/tvang: forholdsvis lav årsaksverdi

Arrangementer som er i prosessen eller vurderer sertifisering:

Figur 11 Årsaker til sertifisering hos arrangører som vurderer sertifisering/er i prosessen

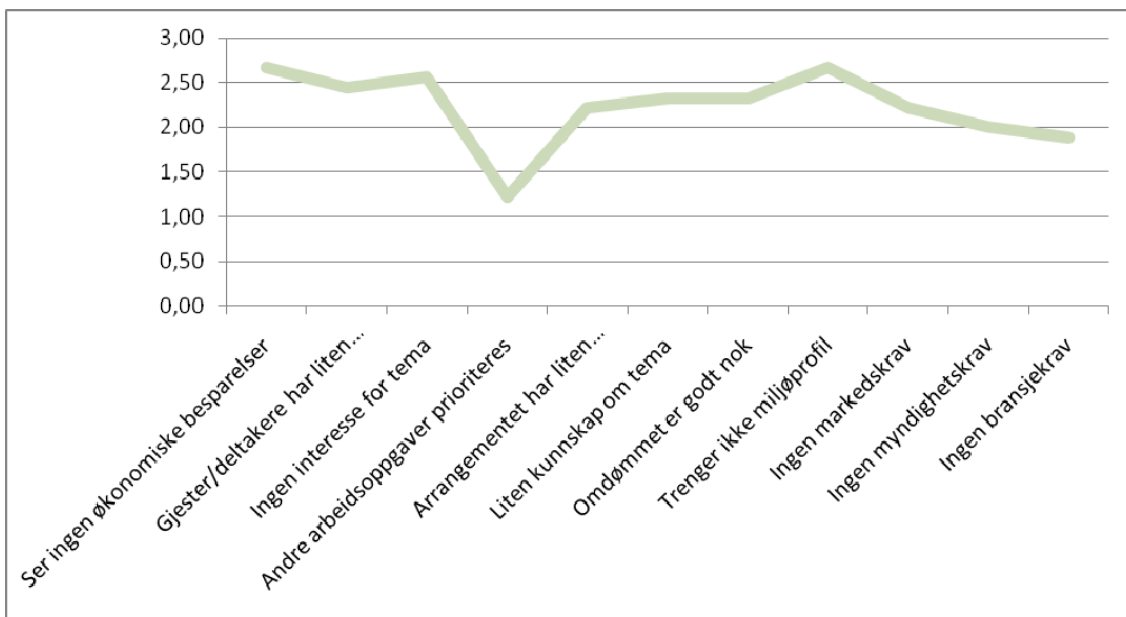
Kostnadsledelse: alle faktorene er definert med lav årsaksverdi, men her er i tillegg til redusert *råvare- og energiforbruk*, *mindre avfall og utslipp* samt *tiltrekke flere gjester/deltakere* tillagt litt viktighet.

Differensiering/fokusert strategi: *arrangementets generelle samfunnsansvar*, *miljøvennlig omdømme* og *dokumentere arrangementets miljøprofil* har fått meget høy årsaksverdi.

Krav/tvang: forholdsvis lav årsaksverdi

I analysen av resultatene kommer det frem at gruppen som ikke har vurdert sertifisering skulle ha fått nøyaktig de samme faktorene å ta stilling til som de andre to grupperingene av arrangementer.

Arrangementer som ikke har valgt sertifisering eller vurderer dette:

Figur 12 Årsaker til sertifisering hos arrangører som ikke er sertifisert

Kostnadsledelse: definert med lav årsaksverdi

Differensiering/fokusert strategi: *andre arbeidsoppgaver prioriteres* har fått meget høy årsaksverdi. Viser til at arrangementet ikke har fokus på differensiering eller fokusert strategi i forhold til å prioritere arbeidsoppgaver innenfor dette feltet.

Krav/tvang: lav årsaksverdi

Felles motivasjonsfaktorer for arrangementene som er sertifisert eller vurderer sertifisering er *reduert råvare- og energibruk, generelt samfunnsansvar* og miljøprofil.

Ingen av arrangørene ser på miljøsertifisering som et krav selv om bransjekrav fikk et lite utslag hos dem som vurderer/er i prosessen.

Fokuset for å øke graden av miljøsertifiserte arrangementer bør legges på å tilrettelegge for etablering av økonomiske målesystemer som kan evaluere og synliggjøre de virkningene en eventuell sertifisering kan ha på kostnader og inntekter.

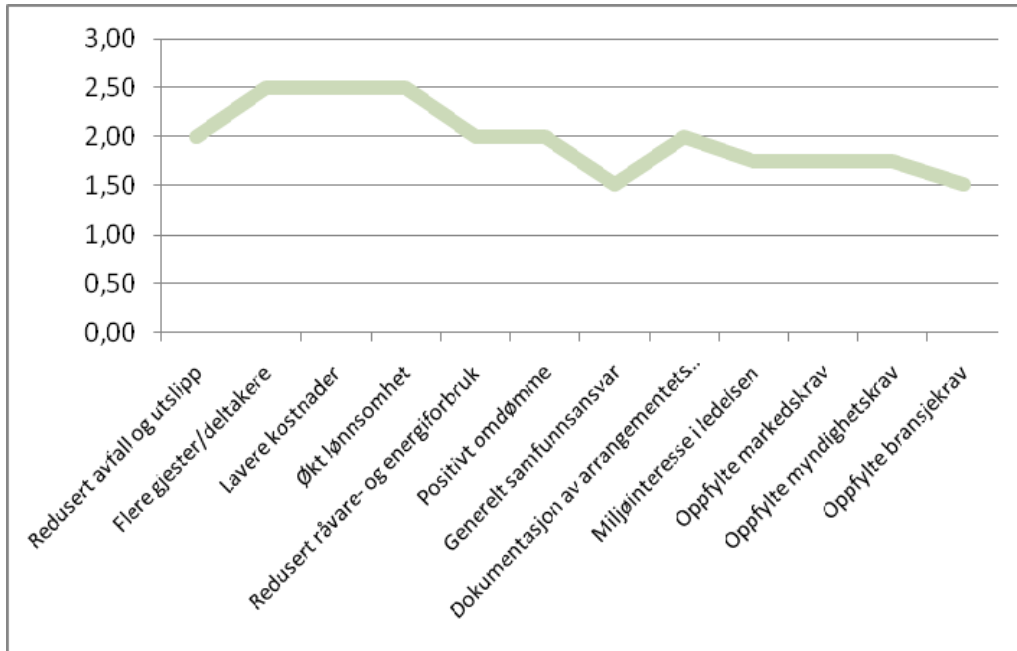
Strengere myndighets- og bransjekrav må settes, dagens overordnede bransjekrav eller forholdsvis diffuse IK-HMS forskrifter blir ikke betegnet som overhengende krav hos arrangementsarrangører.

Strengere krav fra markedet vil høyst sannsynlig etablere seg, men denne utviklingen er langsom og her vil man ikke se noen raske resultater selv om de fleste arrangører evaluerer sin generelle miljøprofil og sitt samfunnsansvar som en forholdsmessig viktig faktor.

4.4.2 Resultater og virkninger

Lav faktor definerer høy årsaksverdi for respondent. Det gjøres her oppmerksom på at de ulike faktorene ikke fremkom i samme rekkefølge på undersøkelsen som på figurene nedenfor. Systematiseringen er gjort på figurene i henhold til de 3 ulike faktorgrupperingene som er gjort for å tydeliggjøre disse.

Sertifiserte arrangementer:

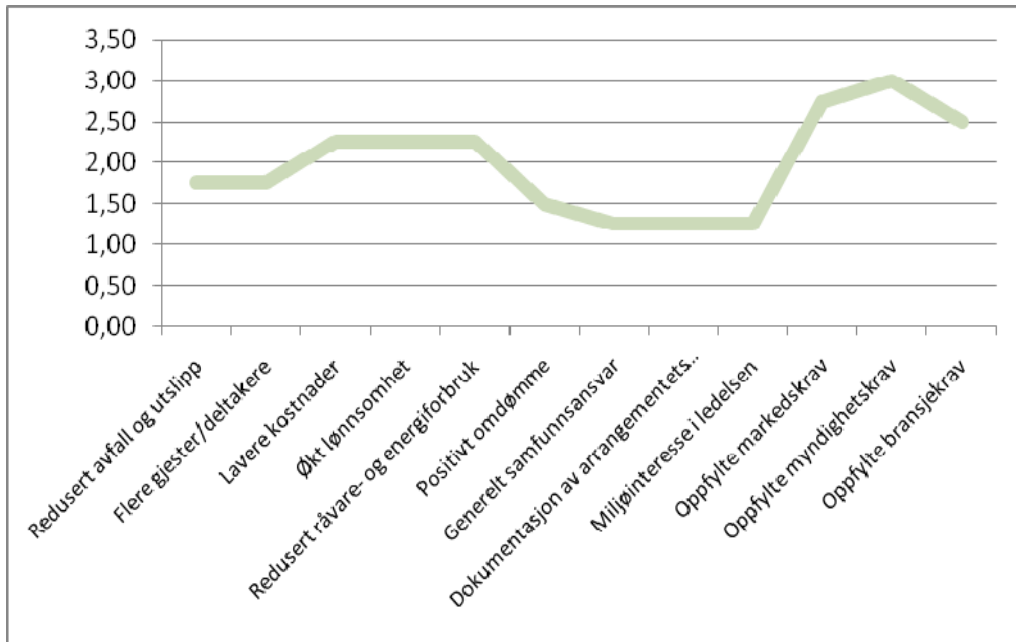

Figur 13 Resultater og virkning hos arrangementer som er sertifisert

Det eneste punktet som kan trekkes frem her er at arrangørene ser det som positivt at arrangementet forholder seg til sitt *generelle samfunnsansvar*. Lite virkning både på avfall, lønnsomhet og utslipp og oppfylte krav.

Mangelen på økonomiske målesystemer kan gjøre at de eventuelle resultater i form av lavere kostnader eller økte inntekter ikke er synlige for arrangørene og derav heller ikke blir betraktet som et resultat av sertifiseringen.

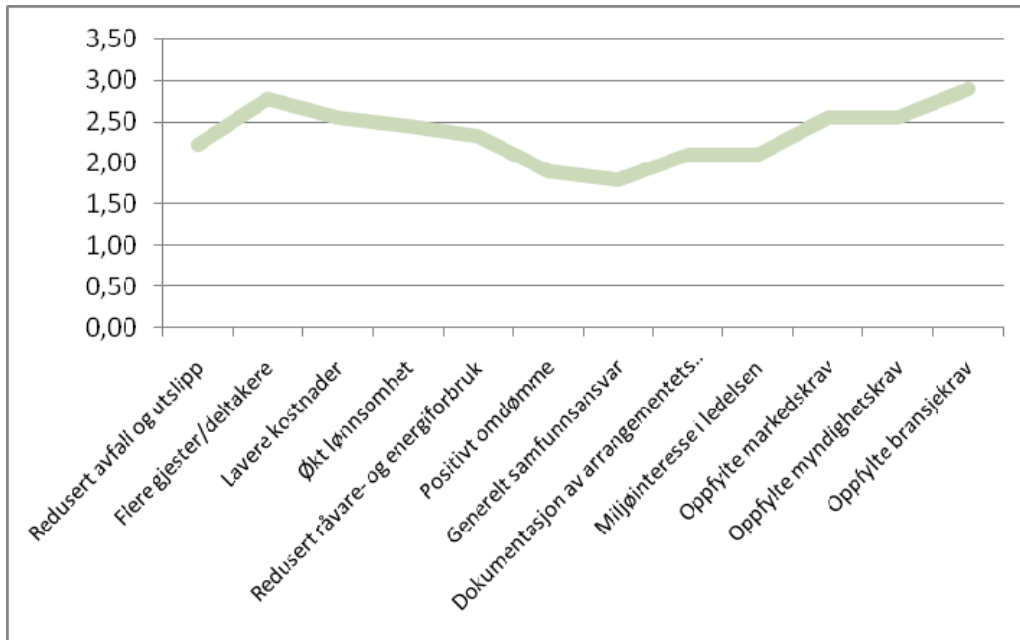
Arrangementer som er i prosessen eller vurderer sertifisering:

Figur 14 Forventede rResultater og virkninger hos arrangementer som vurderer sertifisering eller er i prosessen

Blant arrangører som vurderer eller er i prosessen med sertifisering forventer disse *redusert avfall og utslipp*, samt at alle faktorene innenfor differensiert/fokusert differensiering får høy årsaksverdi.

Arrangementer som ikke har valgt sertifisering eller vurderer dette:

Figur 15 Forventede resultater og virkninger hos arrangementer som ikke er sertifisert

Blant arrangører som ikke har vurdert sertifisering vektlegger disse en positivitet i forhold til *omdømme* og *generelt samfunnsansvar*.

4.5 Oppsummering av resultater, analyse, utfordringer & implikasjoner

Respondentene viste en positiv generell innstilling til vern av det ytre miljøet men gruppen så generelt få direkte store umiddelbare positive ringvirkninger av en sertifisering.

For å øke å øke graden av miljøsertifiserte arrangementer bør det tilrettelegges for etablering av økonomiske målesystemer som kan evaluere og synliggjøre de virkningene en eventuell sertifisering kan ha og har på kostnader og inntekter.

Strengere myndighets- og bransjekrav må settes, dagens overordnede bransjekrav eller forholdsvis diffuse IK-HMS forskrifter blir ikke betegnet som overhengende krav hos arrangementsarrangører.

5 Konklusjon

5.1 Evaluering av problemstilling

Problemstillingen viste seg å være omfattende og i arbeidet med besvarelsen er det derfor måttet gjort flere forenklinger og foretatt nødvendige begrensninger.

5.2 Samsvaret med tidligere forskning

De overordnede satsningsområder og rammer som reiselivsnæringen nasjonalt har satt for sitt arbeid er ikke betraktet som tvang av arrangører av arrangementer, ei heller betraktes miljøsertifisering som et virkemiddel i arbeidet med å følge IK-HMS forskriften.

Konklusjonen satt i 2006 når det gjaldt sertifisering av overnattingsbedrifter har et større fokus på økonomiske fordeler og gevinster enn arrangementer har. Her kan målbarheten og de økonomiske måleinstrumentene som er tilgjengelig i overnattingssektoren versus arrangementssektoren være store bidragsyttere til denne forskjellen.

5.3 Begrensninger og muligheter

Oppgaven forsøker å gripe om et stort tema i en forholdsvis liten definert besvarelse, dette gjør at dybde forskning på problemstillingen ikke har vært mulig. Da miljøfokus og sertifisering kun er et av elementene i konseptet bærekraftige arrangementer er kun deler av sårpensumet berørt av problemstillingen.

Oppgaven er begrenset til å omfatte kun en spesifikk sektor i reiselivsnæringen og har kun respondenter med tilholdssted i Stavangerområdet. Konklusjonene fremsatt vil derfor ikke kunne benyttes som en generalisering for overordnede nasjonale strategier innenfor næringen i særlig grad.

5.4 Generalisering av årsaksfaktorer og motivasjon

Arrangementsarrangører oppfatter ikke miljøsertifisering som en metode for økt lønnsomhet i form av reduserte kostnader og økte inntekter, de ser ingen form for tvang til å gjennomføre en sertifisering men benytter denne til å jobbe mot å oppfylle sitt generelle samfunnsansvar.

5.5 Implikasjoner for videre forskning

Studien kan benyttes som grunnlag for en dybdeundersøkelse innenfor temaet. En sammenligning av bransjer vil også kunne gi meget interessante vinklinger på problemstillingen.

6 Referanser, særpensum, tabeller, figurer og vedlegg

6.1 Referanser

- [1] UNWTO International Tourist Arrivals & Receipts [Nedlastet 30/11/10]
http://www.unwto.org/facts/eng/pdf/historical/ITA_1950_2005.pdf &
http://www.unwto.org/facts/eng/pdf/historical/ITR_1950_2005.pdf
- [2] Pristley, G.K., Edwards, J.A., Coccossis, H., Sustainable Tourism ? European Experiences, CAB International, 1996
- [3] Trends influencing the incoming/domestic travel to destination Norway until 2018. Rapport produsert av Kairos Future på oppdrag fra Innovasjon Norge 2008. http://www.innovasjonnorge.no/Reiseliv_fs/Trender%20fra%20Kairos%202008.pdf
 [Nedlastet 30/11/10]
- [4] <http://www.innovasjonnorge.no/Satsinger/Reiseliv/Barekraftig-reiseliv/> [Nedlastet 30/11/10]
- [5] Kjølstad, B., Olsen, M., Motivasjoner og opplevde fordeler ved miljøsertifisering – En kvantitativ undersøkelse av norske overnattingsbedrifter, 2006.
- [6] <http://www.standard.no/no/Fagomrader/Miljo/ISO-14000-miljostyring/Miljostyring---ISO-14000/> [Nedlastet 30/11/10]
- [7] www.miljofyrtn.no [Nedlastet 30/11/10]
- [8] http://www.fee.no/frame.asp?page=fee&page_id=1011 [Nedlastet 01/12/10]
- [9] Miljøhåndboka pkt. 3.1. [Nedlastet 30/11/10]
<http://www.miljohandboken.no/norsk/eksempler/roskildefestivalen-i-danmark/>
- [10] <http://www.miljohandboken.no/norsk/om-miljohandboka/> [Bedkastet 01/12/10]
- [11] Stavanger kommune [Nedlastet 30/11/10]
<http://www.stavanger.kommune.no/Tilbud-tjenester-og-skiema/Natur-og-miljo/Miljotema/Miljosertifisering/>
- [12] Stavanger kommune [Nedlastet 30/11/10]
<http://stavanger.kommune.no/Tilbud-tjenester-og-skiema/Natur-og-miljo/Klimapakten/>
www.klimastavanger.no

6.2 Særpensum

Razaq, R. , Musgrave, J. , Event Management and Sustainability (2009)

- Side 1 – 171 Part 1: Concepts of sustainability within the events sector
- Part 2: Economics, social and environmental impacts of events
- Part 3 & 4: Management models and feasibility of sustainable events

6.2.1 Støttelitteratur til emnet

Razaq, R. , Musgrave, J. , Event Management and Sustainability (2009).

Side 172 – 258 Part 5: Sustainable events – case studies

Jones, M., Sustainable Event management; A practical guide (2010)

Danielsen, I. M. , Sikkerhetshåndboken for avvikling av konserter og festivaler (2006)

Bjørseth, H. , Miljøhåndbok for festivaler og utearrangementer (2004)

Bjørknes, T. / Norsk rockforbund, Feite forestillinger; hvordan arrangere vellykkede konserter (2003)

DSB Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap; Veileder for sikkerhet ved store arrangementer (2010)

[Nedlastet 30/11/10] http://www.dsb.no/Global/Publikasjoner/2010/Tema/Veileder_for_sikkerhet_ved_store_arrangementer.pdf

6.3 Oversikt - tabeller

Tabell 1	Oversikt Miljøfyrtårn sertifiserte virksomheter reiselivsnæringen	side 13
Tabell 2	Respondentenes kunnskap til andre arrangementers miljøsertifisering	side 19

6.4 Oversikt - figurer

Figur 1	Porters modell for generiske strategier	side 8
Figur 2	Respondentenes stilling i arrangementsorganisasjonen	side 15
Figur 3	Kategorisering av arrangementene	side 15
Figur 4	Kategorisering av deltaker-/gjestegruppehovedmålgruppe blant arrangementene	side 16
Figur 5	Kategorisering av arrangementene i form av offentlige tilskudd	side 16
Figur 6	Status vedr. miljøsertifisering av analyserte arrangementer	side 17
Figur 7	Respondentenes kjennskap til miljøsertifiseringsordninger	side 18
Figur 8	Respondentenes innstillinger til vern av det ytre miljø	side 20
Figur 9	Respondentenes kunnskap til og benyttelse av IK-HMS forskriften	side 20
Figur 10	Årsaker til sertifisering hos sertifiserte arrangement	side 21
Figur 11	Årsaker til sertifisering hos arrangører som vurderer sertifisering/er i prosessen	side 22
Figur 12	Årsaker til sertifisering hos arrangører som ikke er sertifisert	side 23
Figur 13	Resultater og virkning hos arrangementer som er sertifisert	side 24
Figur 14	Forventede resultater/virkninger hos arrangementer som vurderer sertifisering/er i prosessen s. 25	
Figur 15	Forventede resultater og virkninger hos arrangementer som ikke er sertifisert	side 25

6.5 Vedlegg - spørreundersøkelse

1.

- * 1. Vennligst spesifiser hvilket arrangement besvarelsen gjelder for:
(individuelle svar vil ikke bli offentliggjort eller benyttet til analyse; kun benyttet til en generell deltakerliste i forhold til sensur av oppgaven)

- * 2. Hva er din stilling i arrangementets administrasjon ?
(informasjonen vil ikke bli benyttet til analyse eller publisering; kun benyttet i forhold til oppgavens validitet i forhold til sensur).

Daglig leder

Markedsansvarlig

Festivalsjef

Prosjektleder

HMS leder

Programmedarbeider

Markedssjef

Arrangementskoordinator

Annet, vennligst spesifiser

Annen tittel:

3. Vennligst fyll inn din e-post adresse hvis du ønsker tilsendt kopi av analyse/eksamensoppgave:

- * 4. Hvilken type kategori tilhører arrangementet ?

Større åpent publikumsarrangement (størrelse 1000 + personer)

Mindre åpent publikumsarrangement (størrelse under 1000 personer)

Større lukket fagkonferanse (størrelse 500 + personer)

Mindre lukket fagkonferanse (størrelse under 500 personer)

Annen type arrangement (spesifiser):

- * 5. Hvilken deltaker-/gjestegruppe er arrangementets hovedmålgruppe ?

Lokale

Regionale

Nasjonale

Internasjonale

EVENTUELL KOMMENTAR / UTFYLLENDE INFORMASJON:

* 6. Mottar arrangementet offentlige tilskudd i en eller annen form ?

Ja

Nei

Annet (vennligst spesifiser):

* 7. Hvilke miljøsertifiseringsordninger kjenner du til / har du hørt om ?

Svanen (Nordisk, bransje: alle)

EcoLogo (Nord-Amerika, bransjer: alle)

A Greener Festival (UK, bransje: arrangementer)

Blått Flagg (Internasjonalt; bransje: strender, marinaer & båter)

Tiger Market ECO-OK (India, bransje: arrangementer)

Miljøfyrtårn (Norsk, bransjer: alle)

Blomsten (Europa, bransje: alle)

Green'n' Clean Award (Europeisk, bransje: festivaler)

FEE Miljøgodkjent arrangement (Internasjonalt, bransje: arrangementer)

Grønt Flagg (Internasjonalt, bransje: skoler & barnehager)

Norsk Økoturisme (Norsk, bransje: turisme)

EMAS (Europeisk, bransje: produksjonsbedrifter)

ISO 14000 (Internasjonalt, bransje: alle)

Kjenner ikke til noen av disse

* 8. Er arrangementet du jobber for miljøsertifisert ?

Ja (besvar spørsmålene på side 1, 2 og 5)

Nei (besvar spørsmålene på side 1, 3 og 5)

Vurderer det / er påbegynt prosessen (besvar spørsmålene på side 1, 4 og 5)

2. Miljøsertifiserte arrangementer:

Hvis ditt arrangement er miljøsertifisert vennligst besvar spørsmålene på denne siden og gå til side nr. 5

9. Hvilken sertifisering har arrangementet ?

ISO 14000

Miljøfyrtårn

FEE Miljøgodkjent arrangement

Annen internasjonal sertifisering:

10. Hvorfor valgte arrangementet å bli miljøsertifisert ?

- Ranger hvert alternativ nedenfor i forhold til årsakene til sertifiseringen.

	Høy	Middels	Lav	Ingen synspunkt
Mindre avfall og utslipp	☐	☐	☐	☐
Miljøvennlig omdømme	☐	☐	☐	☐
Bransjekrav og retningslinjer	☐	☐	☐	☐
Tiltrekke flere gjester/deltakere	☐	☐	☐	☐
Dokumentere arrangementets miljøprofil	☐	☐	☐	☐
Redusert råvare- og energiforbruk	☐	☐	☐	☐
Miljøinteresse i ledelsen / ideologi	☐	☐	☐	☐
Myndighetskrav og retningslinjer	☐	☐	☐	☐
Lavere kostnader	☐	☐	☐	☐
Markedskrav og retningslinjer	☐	☐	☐	☐
Arrangementets generelle samfunnsansvar	☐	☐	☐	☐
Økt lønnsomhet	☐	☐	☐	☐

EVENTUELL KOMMENTAR / UTFYLLENDE INFORMASJON:

Miljøsertifisering av arrangementer, eksamensoppgave HMS ledelse

11. Hvilke resultater og virkninger har arrangementet hatt av miljøsertifiseringen ?

- Ranger hvert punkt etter størrelsen på resultater og virkning ?

	Høy	Middels	Lav	Ingen synspunkt
Miljøinteresse i ledelsen	j0	j0	j0	j0
Flere gjester/deltakere	j0	j0	j0	j0
Oppfylte bransjekrav	j0	j0	j0	j0
Positivt omdømme	j0	j0	j0	j0
Dokumentasjon av arrangementets miljøprofil	j0	j0	j0	j0
Generelt samfunnsansvar	j0	j0	j0	j0
Redusert avfall og utslipp	j0	j0	j0	j0
Oppfylte myndighetskrav	j0	j0	j0	j0
Redusert råvare- og energiforbruk	j0	j0	j0	j0
Økt lønnsomhet	j0	j0	j0	j0
Lavere kostnader	j0	j0	j0	j0
Oppfylte markedskrav	j0	j0	j0	j0

EVENTUELL KOMMENTAR / UTFYLLENDE INFORMASJON:

	5
	6

3. Arrangementer uten miljøsertifisering

Hvis ditt arrangement ikke er miljøsertifisert, besvar spørsmålene på denne siden og gå til side nr. 5.

12. Hva er årsakene til at arrangementet ikke har valgt miljøsertifisering pr. dags dato ?

	Høy	Middels	Lav	Ingen synspunkt
Ser ingen økonomiske besparelser	ja	ja	ja	ja
Ingen bransjekrav	ja	ja	ja	ja
Ingen interesse for tema	ja	ja	ja	ja
Andre arbeidsoppgaver prioriteres	ja	ja	ja	ja
Arrangementet har liten påvirkning på det ytre miljø	ja	ja	ja	ja
Liten kunnskap om tema	ja	ja	ja	ja
Gjester/deltakere har liten interesse for dette	ja	ja	ja	ja
Ingen myndighetskrav	ja	ja	ja	ja
Omdømmet er godt nok	ja	ja	ja	ja
Ingen markedskrav	ja	ja	ja	ja
Trenger ikke miljøprofil	ja	ja	ja	ja

EVENTUELL KOMMENTAR / UTFYLLENDE INFORMASJON:

Miljøsertifisering av arrangementer, eksamensoppgave HMS ledelse

13. Hvilke resultater og virkninger tror du miljøsertifisering kan medføre/kunne ha medført for arrangementet ?

- Ranger hvert punkt etter størrelsen på forventede resultater og virkning.

	Høy	Middels	Lav	Ingen synspunkt
Miljøinteresse i ledelsen	j0	j0	j0	j0
Flere gjester/deltakere	j0	j0	j0	j0
Oppfylte bransjekrav	j0	j0	j0	j0
Positivt omdømme	j0	j0	j0	j0
Dokumentasjon av arrangementets miljøprofil	j0	j0	j0	j0
Generelt samfunnsansvar	j0	j0	j0	j0
Redusert avfall og utslipp	j0	j0	j0	j0
Oppfylte myndighetskrav	j0	j0	j0	j0
Redusert råvare- og energiforbruk	j0	j0	j0	j0
Økt lønnsomhet	j0	j0	j0	j0
Lavere kostnader	j0	j0	j0	j0
Oppfylte markedskrav	j0	j0	j0	j0

EVENTUELL KOMMENTAR / UTFYLLENDE INFORMASJON

	5
	6

4. Arrangementer som vurderer miljøsertifisering eller er i prosessen med...

Vennligst besvar spørsmålene på denne siden og gå til side nr. 5

14. Hvilken sertifisering har dere valgt/vurderer dere ?

ISO 14000

Miljøfyrtårn

FEE Miljøgodkjent arrangement

Annen internasjonal sertifisering:

15. Hvorfor valgte/vurderer arrangementet å bli miljøsertifisert ?

- Ranger hvert alternativ nedenfor i forhold til årsakene til sertifiseringen/mulig sertifisering.

	Høy	Middels	Lav	Ingen synspunkt
Mindre avfall og utslipp	☐	☐	☐	☐
Miljøvennlig omdømme	☐	☐	☐	☐
Bransjekrav og retningslinjer	☐	☐	☐	☐
Tiltrekke flere gjester/deltakere	☐	☐	☐	☐
Dokumentere arrangementets miljøprofil	☐	☐	☐	☐
Redusert råvare- og energiforbruk	☐	☐	☐	☐
Miljøinteresse i ledelsen / ideologi	☐	☐	☐	☐
Myndighetskrav og retningslinjer	☐	☐	☐	☐
Lavere kostnader	☐	☐	☐	☐
Markedskrav og retningslinjer	☐	☐	☐	☐
Arrangementets generelle samfunnsansvar	☐	☐	☐	☐
Økt lønnsomhet	☐	☐	☐	☐

EVENTUELL KOMMENTAR / UTFYLLENDE INFORMASJON

Miljøsertifisering av arrangementer, eksamensoppgave HMS ledelse

**16. Hvilke resultater og virkninger tror du arrangementet vil ha av miljøsertifisering ?
- Vennligst ranger hvert punkt etter størrelsen på forventede resultater og virkning.**

	Høy	Middels	Lav	Ingen synspunkt
Miljøinteresse i ledelsen	j0	j0	j0	j0
Flere gjester/deltakere	j0	j0	j0	j0
Oppfylte bransjekrav	j0	j0	j0	j0
Positivt omdømme	j0	j0	j0	j0
Dokumentasjon av arrangementets miljøprofil	j0	j0	j0	j0
Generelt samfunnsansvar	j0	j0	j0	j0
Redusert avfall og utslipp	j0	j0	j0	j0
Oppfylte myndighetskrav	j0	j0	j0	j0
Redusert råvare- og energiforbruk	j0	j0	j0	j0
Økt lønnsomhet	j0	j0	j0	j0
Lavere kostnader	j0	j0	j0	j0
Oppfylte markedskrav	j0	j0	j0	j0

EVENTUELL KOMMENTAR / UTFYLLENDE INFORMASJON

	5
	6

5. Avsluttende spørsmål for alle

* 17. Hvilke av disse arrangementene tror/vet du er miljøsertifisert ?

Alle arrangementene ble avholdt i Stavanger i 2010 hvis ikke annet er spesifisert.

Vennligst marker alle arrangementene med enten ja eller nei i forhold til hva du tror/mener.

	Ja	Nei
Schizofrenidagene	☐	☐
Humorfestivalen	☐	☐
Rått og Råde	☐	☐
Sildajazzen (Haugesund)	☐	☐
Moldejazzen (Molde)	☐	☐
Maijazz	☐	☐
Roskildefestivalen (Roskilde)	☐	☐
Stavanger kommunes offisielle 17. mai feiring, Bjergsted	☐	☐
Musikkfest	☐	☐
BoligForum	☐	☐
Sommerteater Natvigs Minde Peter Pan	☐	☐
byLarm (Oslo)	☐	☐
Kapittel	☐	☐
ONS	☐	☐
Øyafestivalen (Oslo)	☐	☐
Blink Sandnes)	☐	☐
Stavanger 2008 Mot Himlaleite (Sauda)	☐	☐
TallShips Race (Kristiansand)	☐	☐
VM i Beachvolley (2009)	☐	☐

* 18. Synes du det økte fokus i samfunnet på vern av det ytre miljøet er:

- Vennligst ranger alternativene.

	Absolutt	Delvis enig	Uenig	Ingen synspunkt
Overdrevet	☐	☐	☐	☐
Fornuftig	☐	☐	☐	☐
Negativt	☐	☐	☐	☐
Positivt	☐	☐	☐	☐
Bare tull	☐	☐	☐	☐
Etterlengtet	☐	☐	☐	☐
Unødvendig	☐	☐	☐	☐
Fantastisk	☐	☐	☐	☐

EVENTUELL KOMMENTAR / UTFYLLENDE INFORMASJON

* 19. Benytter og følger dere IK-HMS forskriften ?

Ja

Nei

Vet ikke